

Uchwała Nr 95/XI/2017
Zarządu Głównego Stowarzyszenia Notariuszy Rzeczypospolitej Polskiej
podjęta w dniu 03.11.2017 r.

w sprawie zaopiniowania projektu ustawy
o jawności życia publicznego

§ 1.

Zarząd Główny Stowarzyszenia Notariuszy RP **opiniując negatywnie** propozycje Ministra- Członka Rady Ministrów Mariusza Kamińskiego- Koordynatora Służb Specjalnych (dalej zwanego "projektodawcą) w zakresie rozstrzygnięć dotyczących notariuszy i nałożenia na nich obowiązku składania oświadczeń majątkowych (art.49 pkt 77 w zw. z art.2 ust.1 pkt 9 projektu Ustawy o jawności życia publicznego, zwanej dalej "Ustawą"), **postanawia** jednocześnie przedstawić swoje stanowisko odnośnie otrzymanego projektu Ustawy.

Na wstępie Zarząd Główny SNRP pragnie wskazać, że bezrefleksyjne zdefiniowanie w art. 2 ust.1 pkt 9 Ustawy kto jest "osobą pełniącą funkcję publiczną" i odesłanie w tym względzie do art. 115 § 13 pkt 3 kodeksu karnego, spowodowało przyjęcie przez projektodawcę, że również notariusz, na płaszczyźnie ustrojowej jest taką osobą (a nie jest nią już adwokat ani radca prawny – pominięci w projekcie ustawy) i w skutek tego błędnego rozstrzygnięcia nałożone zostały na niego obowiązki zupełnie niezgodne z rzeczywistą jego pozycją w systemie prawnym Państwa.

Zgodnie z art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 14 lutego 1991 roku Prawo o notariacie (t.j. Dz. U. 2016r. poz. 1796, dalej w skrócie pr.not) notariusz w zakresie swoich uprawnień działa jako osoba zaufania publicznego, korzystając z ochrony przysługującej funkcjonariuszom publicznym. A zatem podstawowy przepis ustrojowy polskiego notariatu wyraźnie stanowi, że **notariusz nie jest funkcjonariuszem publicznym**, a jedynie w zakresie

swoich uprawnień korzysta z ochrony jaka przysługuje funkcjonariuszom publicznym. W konsekwencji prawnokarnej ochrony notariusza na gruncie art. 115 § 13 pkt 3 k.k. wyprowadza się wniosek o odpowiedzialności karnej notariusza identycznej z odpowiedzialnością funkcjonariusza publicznego. Z tego wynika jasno, że notariusz działając jako osoba zaufania publicznego, nie tylko korzysta ze zwiększonej ochrony, ale zarazem ponosi zaostrzoną odpowiedzialność. Zaostrzenie zasad odpowiedzialności prawnokarnej notariusza oraz zwiększenie jego ochrony w zakresie dokonywanych czynności notarialnych skutkuje wymienieniem notariusza w art. 115 § 13 pkt 3 k.k., **co jednak nie zmienia w żaden sposób pozycji ustrojowej notariusza, który NIE JEST FUNKCJONARIUSZEM PUBLICZNYM.** Bezrefleksyjne przenoszenie regulacji prawnokarnych na grunt regulacji ustrojowo-systemowych jest oczywistym błędem.

W orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego uznano notariusza za przedsiębiorcę o specjalnym statusie, wykonującego powierzone mu zadania państwa. Zdaniem Trybunału Konstytucyjnego status notariusza jest niejednorodny, ponieważ notariusz prowadzi działalność na własne ryzyko, której usługowy charakter można uznać za mieszczący się w zakresie wolności działalności gospodarczej (por. wyroki z dnia 27 czerwca 2013 r., K 12/10, OTK-A 2013, nr 5, poz. 65, z dnia 6 marca 2012 r., K 15/08, OTK-A 2012, nr 3, poz. 24, i z dnia 13 stycznia 2015 r., SK 34/12, OTK-A 2015, nr 1, poz. 1).

Także Sąd Najwyższy kwalifikuje notariusza jako przedsiębiorcę dążącego w naturalny sposób do osiągnięcia dochodu, warunkującego prawidłową realizację powierzonych mu zadań publicznych (uchwała z dnia 26 września 2016 roku III CZP 4/16, OSNC 2017, nr 10, poz. 19, a także uzasadnienie uchwały z dnia 18 grudnia 2013 r., III CZP 82/13, OSNC 2014, nr 10, poz. 101) oraz podkreśla zobowiązaniowy, umowny charakter stosunku prawnego łączącego go ze stronami dokonującymi czynności notarialnej (uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów z dnia 23 września 2009 r., I KZP 7/09).

Powyższe poglądy TK i SN znajdują praktyczny wyraz w obowiązku wpisu notariusza do rejestru działalności gospodarczej CEiDG.

Dodać należy, że zgodnie z art. 19 § 1 i 2 pr.not. notariusz nie może podejmować zatrudnienia bez uzyskania uprzedniej zgody rady właściwej izby notarialnej, z wyjątkiem zatrudnienia w charakterze pracownika naukowo-dydaktycznego, dydaktycznego lub naukowego, chyba że wykonywanie tego zatrudnienia przeszkadza w pełnieniu jego obowiązków; notariuszowi nie wolno także podejmować zajęcia, które by przeszkadzało w pełnieniu obowiązków albo mogło uchybiać powadze wykonywanego zawodu. Nie wolno mu w szczególności zajmować się handlem, przemysłem, pośrednictwem i doradztwem w interesach.

Źródłem dochodów notariusza w ramach wykonywania jego obowiązków na gruncie pr.not **jest pobierane przez niego od stron wynagrodzenie** za dokonane czynności notarialne, przy czym górna wysokość tego wynagrodzenia limitowana jest przepisami rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie maksymalnych stawek taksy notarialnej, wydanego w oparciu o delegację ustawową (art. 5 § 3 pr.not.).

WYNAGRODZENIE NOTARIUSZA NIE POCHODZI ZATEM ZE ŚRODKÓW Z BUDŻETU PAŃSTWA. Tym samym pozycja notariusza, jako przedsiębiorcy, któremu powierzono jedynie wykonywanie pewnych zadań publicznych, jest znacząco odmienna od osób pełniących funkcję publiczną, do czego odnosi się projektodawca, a przecież Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej w art. 47 ustanawia generalną zasadę ochrony prywatności. Jednocześnie w art. 31 ust. 3 Konstytucja RP stanowi, że ograniczenia w zakresie korzystania z konstytucyjnych wolności i praw mogą być ustanawiane tylko w ustawie i tylko wtedy, gdy są konieczne w demokratycznym państwie dla jego bezpieczeństwa lub porządku publicznego, bądź dla ochrony środowiska, zdrowia i moralności publicznej, albo wolności i praw innych osób.

Jak wskazano w uzasadnieniu do projektu Ustawy, wspólnym celem wprowadzanych przepisów jest wzmocnienie przejrzystości zarządzania państwem i jego majątkiem. **Skoro dochody notariuszy nie pochodzą ze środków publicznych to składanie oświadczeń majątkowych przez notariuszy nie realizuje w żadnej mierze założonego przez projektodawcę**

celu, a wręcz przeciwnie, nakłada na grupę obywateli będących przedsiębiorcami obowiązek rażąco sprzeczny z Konstytucją RP.

W uzasadnieniu projektu ustawy projektodawca odwołał się do art. 61 ust.1 Konstytucji RP, zgodnie z którym obywatel ma prawo do uzyskiwania informacji o działalności organów publicznych oraz osób pełniących funkcje publiczne. **Notariusz, jako przedsiębiorca prowadzący kancelarię notarialną nie jest osobą pełniącą funkcje publiczne w rozumieniu art. 61 ust. 1 Konstytucji RP.** Powołanie w uzasadnieniu projektu Ustawy cytowanego art. 61 ust. 1 Konstytucji RP w odniesieniu do notariuszy jest zupełnie chybione.

Mając powyższe na uwadze, ujawnianie dochodów przedsiębiorcy (a takim w zakresie pobierania taksy notarialnej jest notariusz) jest sprzeczne z art. 47 i art. 37 ust. 3 Konstytucji RP i brak jest jakichkolwiek argumentów uzasadniających tezę, że jawność dochodów przedsiębiorcy - **nie uzyskiwanych ze środków publicznych** - jest niezbędnie konieczne w demokratycznym państwie dla jego bezpieczeństwa lub porządku publicznego.

ZG SNRP pragnie zwrócić projektodawcy uwagę jeszcze na jeden, być może nieznany mu, aspekt. Zgodnie z art. 108 pr.not. notariusz w związku z dokonywaną w jego kancelarii czynnością ma prawo przyjąć na przechowanie papiery wartościowe albo pieniądze w walucie polskiej lub obcej. Dla udokumentowania tych czynności notariusz prowadzi specjalne konto bankowe.

W projekcie ustawy w art. 47 ust. 3 pkt 1 wskazano, że w oświadczeniu majątkowym podaje się informacje o posiadanych zasobach pieniężnych, zgromadzonych w walucie polskiej lub walutach obcych na rachunkach bankowych. Stosując przywołany przepis notariusz składając oświadczenie majątkowe musiałby ujawnić, które zasoby pieniężne są jego dochodami, a które stanowią przyjęte na przechowanie depozyty notarialne. To z kolei stanowiłoby rażące naruszenie tajemnicy zawodowej do zachowania jakiej zobowiązany jest notariusz na podstawie art. 18 pr.not.

Zauważyć należy, że pieniądze do depozytów, choć według mniej rygorystycznych procedur przyjmują również adwokaci i radcy prawni, którzy nie są objęci obowiązkiem składania oświadczeń majątkowych.

Wracając jednak do wątku głównego, ZG SNRP pragnie zwrócić uwagę projektodawcy, że przyjęta w sposób automatyczny jawność oświadczenia majątkowego notariusza stoi w rażącej sprzeczności z art. 18 pr.not. Jawność oświadczeń majątkowych z jednej strony narazi notariuszy na odpowiedzialność za złamanie obowiązku zachowania tajemnicy zawodowej i wszczęcie automatyczne względem nich postępowania dyscyplinarnego a także na odpowiedzialność cywilną zgodnie z art. 49 pr.not., jeżeli strona poniesie szkodę na skutek ujawnienia danych dotyczących złożonego depozytu. Z drugiej zaś strony spowoduje, że pieniężny depozyt notarialny jako czynność notarialna zupełnie utraci rację bytu, a przecież jest wysoce pożądanym z uwagi na bezpieczeństwo stron przy dokonywaniu czynności odpłatnych.

Z kolei nieujawnianie, które środki pieniężne na rachunku bankowym stanowią przyjęty depozyt notarialny wywoła całkowicie fałszywy obraz co do wielkości majątku notariusza. Taka informacja dla organu nadzorującego jest całkowicie nieprzydatna i skutkować będzie każdorazowo koniecznością przeprowadzania czynności wyjaśniających, gdyż wysokość środków na rachunkach bankowych najczęściej rażąco przewyższać będzie dochody notariusza wynikające z zeznania podatkowego.

Elementem, którego w żaden sposób nie można pominąć, jest narażenie na niebezpieczeństwo samych notariuszy. Ogólnie dostępna informacja o środkach zdeponowanych na rachunku depozytowym notariusza może narazić na niebezpieczeństwo samego notariusza, jak i członków jego rodziny. Przykład bestialsko zamordowanej w celu wymuszenia dostępu do rachunku bankowego Janiny Rembiesy notariusz w Oświęcimiu stanowi tragiczną ilustrację omawianego problemu.

Kolejną kwestią, na którą ZG SNRP pragnie zwrócić uwagę to fakt, że stosownie do art. 5 § 1 pr. not. notariuszowi za dokonanie czynności notarialnych przysługuje wynagrodzenie określone na podstawie umowy ze stronami czynności, nie wyższe niż maksymalne stawki taksy notarialnej. Notariusz ponosi pełną odpowiedzialność majątkową za szkodę wyrządzoną

przy wykonywaniu czynności notarialnych na zasadach określonych w kodeksie cywilnym (art. 49 pr.not.). Zobowiązaniowy, umowny charakter stosunku prawnego łączącego notariusza ze stronami dokonującymi czynności notarialnej oraz pełna odpowiedzialność cywilna przesądzają o tym, że ewentualne sprzeczne z prawem działania notariusza nie można w żaden sposób zakwalifikować jako korupcję rozumianą jako nadużycie stanowiska publicznego w celu uzyskania prywatnych korzyści. Jakikolwiek sprzeczne z prawem działania notariusza powodują jego zaostrzoną odpowiedzialność karną. Gdyby przyjąć, że oświadczenia majątkowe notariuszy mają na celu wyeliminowanie możliwych przestępstw to wymagałoby to osobnej regulacji i uzasadnienia, odmiennego niż cel założony w projekcie ustawy o jawności życia publicznego.

ZG SNRP stwierdza, że **skoro dochody notariusza nie pochodzą ze środków publicznych nie ma jakiegokolwiek racjonalnego uzasadnienia, aby wysokość dochodów notariusza i skład jego majątku (zarówno osobistego jak i objętego wspólnością ustawową majątkową małżeńską) były ogólnodostępne.**

Mając na uwadze powyższe Zarząd SNRP wnosi o wyłączenie notariuszy z obowiązku składania oświadczeń majątkowych, albo co najmniej o wyłączenie ich jawności i dostosowanie ich treści do specyfiki czynności notarialnych (ze szczególnym uwzględnieniem art. 18 i art. 108 pr.not.).

§ 2.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Izabella Soroko – Borska

Członek Zarządu SNRP

Za Zarząd

Anna Dańko – Roesler

Prezes Zarządu SNRP